

FLORON Nieuwsbrief nr. 17

Fout!
Bladwijzer niet gedefinieerd.

District Beneden-IJssel

april 2003

West-Overijssel, NO-Veluwe en de Noordoostpolder

Dc.: P. Bremer, Roelingsbeek 1, 8033 BM Zwolle 038 - 4535753

P.Bremer@prv-overijssel.nl

Wederom een Nieuwsbrief in uw brievenbus met wederom een aantal bekende rubrieken. Wat opvalt is dat de waarnemingslijst niet korter is dan in voorgaande jaren. Na zoveel jaren intensief gebotaniseerd door amateurs en beroepsbotanen, is op een gegeven moment een verzadiging te verwachten maar deze blijft tot nu toe uit. Tabel 1 geeft een vergelijking met voorgaande jaren. Er is in 2002 een goede inspanning geleverd door veel mensen. Vooral valt de sterke toename op van het aantal Rode Lijst formulieren, terwijl ook aan het LMFa een belangrijke bijdrage is geleverd. Een groot aantal mensen was ook in 2002 bij het floristisch onderzoek betrokken via de verschillende plantenwerkgroepen. De KNNV PWG Zwolle leverde enkele lijsten in, gelijk de KNNV PWG Epe-Heerde. Activiteiten waren er ook in Steenwijk (kartering waterwingebied St.-Jansklooster) Kampen, Dronten en Staphorst-IJhorst. Jammer is wel dat veel actieve medewerkers op lokaal niveau de stap naar de regio niet zo makkelijk maken. De oorzaak hiervan zou een studie op zich zijn, maar leden van de plantenwerkgroepen zijn en blijven ook welkom op excursies van de IJsselacademie/FLORON.

PB

Tabel 1. Kengetallen voor aantal projecten in FLORON district Beneden-IJssel

	1999	2000	2001	2002
<i>Streeplijsten</i>				
Aantal deelnemers streeplijsten	> 40	> 40	>35	28
Aantal hokken met streeplijsten:				
verzameld door vrijwilligers	40	55	32	58
verzameld door provincie Overijssel (milieu-inventarisatie)	320	70	100	120
<i>Rode Lijst project</i>				
Aantal Rode Lijst formulieren:				
verzameld door vrijwilligers	25	5	13	70
verzameld door provincie Overijssel (milieu-inventarisatie)	70	10	34	18
aantal deelnemers	11	6	9	10
<i>Landelijk Meetnet Flora aandachtsoorten</i>				
cumulatief aantal vergeven hokken	104	125	128	128
aantal onderzochte LMFa hokken	35	21	11	26
aantal deelnemers	16	15	10	11
<i>Waarnemingskaartjes</i>				
	ca. 25	ca. 25	42	42

De excursies in 2002

De eerste excursie van het seizoen ging op 25 mei naar de **Wieden** in de omgeving van de Kiersche Wijde. Hier is door Natuurmonumenten het moerasgebied en weidegebied een wandelroute aangelegd waardoor voor een ieder veel van het gebied gezien kan worden. Met zijn viertallen togen we op deze droge meidag het natuurgebied in, wat veel moeras- en waterplanten opleverde, waaronder enkele Rode Lijst-soorten. In het kooibos werden o.a. *Groot springzaad* en *Reuzenzwenkgras* genoteerd. Veel soorten stonden langs de mooie sloten. Door een wandelroute is veel van dit mooie landschap ontsloten. Op een kopse eind van een perceel was de bodem verlaagd; hier kwam een 'miniblauwgraslandje' voor met *Geelgroene zegge* en *Blauwe zegge*. Leuke vondsten waren ook *Draadzegge*, *Ronde zegge* (langs slootkant) en *Borstelbies*.

Op 5 juli was een excursie gepland naar de omgeving van **Olst**. Met in totaal zes deelnemers vertrokken twee auto's vanaf het station. Maar er ging iets mis, waardoor maar de helft van de excursie toekwam aan het strepen van een km-hok nabij de Soestwetering. Hier was sprake van een voor Sallandse begrippen redelijke overgang van hoger gebied naar een 'dal' van een wetering. In totaal werden 180 soorten gestreept; relatief veel soorten, maar geen echt bijzondere.

De excursie op 17 augustus leidde op een prachtige, wolkloze dag naar het voormalig eiland **Kraggenburg**. Een vijftal excursiedeelnemers waren 's ochtend in Vollenhove aanwezig. Het hok waarin het voormalig eilandje Kraggenburg ligt wordt door een fietspad doorsneden, dat grotendeels werd afgelopen. Het leverde ruim 100 soorten op, vooral ook dankzij de diverse soorten die enkel op de taluds van het voormalige eilandje groeiden. *Hartgespan* stond aan de rand van het eiland en twijfelachtig spontaan. Sinds een particulier hier de scepter zwaait is een bezoek op het eiland zelf niet meer mogelijk. Dus de ene deelnemer die toch een insteek waagde werd op afstand aangegeven op te hoepelen. Voor de streeplijst leverde deze heldendaad toch nog twee aanvullende soorten op. In het akkerland kwam vooral te verwachten soorten. Leuk is om een soort als de *Grote varkenskers* tegen te komen.

Omdat het hok op tijd 'klaar' was werd de deelnemers verrast met een aantal bijzonderheden (jammer voor al degenen die deze kans lieten liggen). Het braakliggende Kadoelerveld, net buiten het onderzochte km-hok, werd bezocht om *Duits viltkruid* te gaan bewonderen, dat hier in mei op diverse plaatsen was gevonden. Het was waarschijnlijk afgestorven want we hebben het niet terug kunnen vinden. Meer succes was er op een ander hot spot in het Voorsterbos. Diverse excursiedeelnemers konden hier in een bijzonder bosperceel bij de Zwolse vaart voor het eerst zowel de *Beschubde mannetjesvaren* (in een grote groep bijelkaar) en de *Zachte naaldvaren* bewonderen, op greppelkanten op neutraal keileem onder Es. En om het 'site-seeing' netjes af te ronden werd een van de vele groeiplaatsen van het *Rond sterrekroos* nog bezocht langs de Blokzijlweg. Al met al een geslaagde excursieochtend.

Een kamp in district Beneden-IJssel

In het eerste weekend van juli (4 t/m 6 juli) wordt vanuit FLORON - Leiden een kamp georganiseerd. De vrijdag/zaterdag zijn bedoeld om in de Noordoostpolder lege hokken te gaan karteren, de zondag is er om de Wieden met een bezoek te vereren. We verblijven op de eenvoudige kampeerboerderij van de familie Jan Winters op Kadoelen 9 bij St.-Jans klooster. De kosten bedragen €12 voor twee overnachtingen. Daar komen nog de kosten voor eten en drinken bij. Opgaven voor dit kamp gaarne naar Landelijk Bureau van FLORON (071 - 5273533); e-mail; floron@floronleidenuniv.nl.

Witte hokken Noordoostpolder

In 2002 hebben om precies te zijn drie mensen de handen uit de mouwen gestoken in de Noordoostpolder en zamen 6 hokken gekarteerd. Dat is te weinig om binnen twee jaar alle door Leiden geselecteerde hokken te kunnen doen. Vandaar het door FLORON georganiseerde kamp. Maar individuele floristen kunnen ook zelf op pad gaan. Een hok moet wel tweemaal worden bezocht. Na inleveren van de streeplijst ontvang je dan per hok € 45,- Dit is geld dat de provincie Flevoland beschikbaar heeft gesteld om wat meer informatie over haar provincie te krijgen. De kartering richt zich uitsluitend op het kleiige deel van de polder. De randen zijn al veel eerder in kaart gebracht (en zijn ook het meest interessant). Belangstellenden kunnen met mij contact opnemen.

Vondsten van bijzondere soorten in het seizoen 2002

WAARNEMERS

GB = G. Beersma (Zwolle), HB = H. Beeuwkes (Zwolle), RB = R. Beringen, EB = Egbert de Boer (Vaassen), PB = P. Bremer (Zwolle), AG = A. Goutbeek (Dalfsen), HGr = H. Grotenhuis (Deventer), HG = H.J. Gelmers (Zonnebergen), MHt = M. Hooft (Waterschap Groot Salland), AG = A. Goutbeek (Dalfsen), MH = M. Horsthuis (Dieren), MHe = M. Heinen (Apeldoorn), PKN = excursie Plantensociologische Kring Nederland, HM = H. Menke (Epe), WT = W. Temmink (Vollenhove), LvT = L. van Tweel, TvdV = T. van der Veen (Emmeloord), TD = Ton Denters (Amsterdam), AS = Bram Smit (Lelystad), NW = **PWG KNNV Noordwesthoek**, pO = provincie Overijssel (vooral provinciale natuur-inventarisatie). De codes, bijv. 190/507, hebben betrekking op het kilometerhok (km gridcel).

Kale vrouwenmantel (*Alchemilla glabra*)

Op het Abbertstrand. 186/503. RB. Niet eerder in Flevoland waargenomen. De *Kale vrouwenmantel* komt in onze regio vooral voor in het Staphorsterveld en in het dal van het Zwarte water.

Kleine majer (*Amaranthus blitum*)

Kuinderbuitenpolder, in akker met siergras. 183/536. PB/pO

Amsinckia (*Amsinckia mensiezii*)

Hattum, 201/496. MHe

Korensla (*Arnoseris minima*)

Putjesberg, NW van Heerde, aan rand van akker. 196/490. EdB

Stinkende ballota (*Ballote nigra ssp. foetida*)

Ijsselmuident, Oosterholt, in berm onder beplanting, 4 ex., 193/500. MH

Trilgras (*Briza media*)

Op Abbertstrand, c. 25 bloeistengels. 186/503. RB. Eerste vondst van deze soort in Flevoland. Bijzonder omdat deze soort wel verdwijnt op oude groeiplaatsen (in IJsseldelta, IJsseldal), maar zich zelden ergens vestigt.

Vlozegge (*Carex pulicaris*).

In natuurontwikkelingsgebied Rouveen. 205/514 PKN-excursie. De soort is mogelijk met uitzaai meegekomen.

Rond sterrekroos (*Callitriche hermaphroditica*).

Blokzijler buitenlanden, op diverse plaatsen. PB/pO (in totaal in 4 km-hokken)

Kuinderbuitenpolder, op een plek enkele dm². 183/535. PB/pO

Fraai duizendguldenkruid (*Centaureum pulchellum*).

Kraggenburgerveld; op keileem in natuurontwikkelingsgebied. 189/520. AS. De soort komt nog op enkele plekken in de Noordoostpolder voor.

Wit bosvogeltje (*Cephalanthera longifolia*)

Deventer, in tuin. Vestiging lijkt natuurlijk. HGr

Blazenstruik (*Colutea arborescens*)

Langs zandwingat in Vechtdal tussen Zwolle en Dalfsen, 208/504. AG. Soort wordt zelden verwilderd aangetroffen.

Riempjes (*Corrigola littoralis*)

NS opslagterrein bij Ecodrome, 201/501. GB.

Muurfijnstraal (*Erigeron karvinskianus*)

Zwolle, in de binnenstad, op drietal plaatsen. Nieuwe soort voor district en voor provincie Overijssel. 203/502, 203/503. TD/PB

Dwergviltkruid (*Filago minima*).

Roggebotzand, op kapvlakte op Rampolzend. 184/507. PB

Duits viltkruid (*Filago vulgaris*)

Duits viltkruid kwam dit jaar op drie plaatsen voor het eerst voor, nl. op het landgoed de Horte (210/500, LvT), in het Kadoelerveld (192/519, PB) en direct buiten ons district in het natuurontwikkelingsgebied langs de Regge. Bij graven bij het landgoed de Horte kwam vrij arm, lemig zand vrij dat gebruikt is om reliëf te versterken en op te hogen. Op dit zand vestigde zich een populatie van *Duits viltkruid*. In het Kadoelerveld gaat

het om een braakliggende akker, op ruim een km vanaf de klifkust van de Voorst, waar de soort in de twintiger jaren van de vorige eeuw is waargenomen.....

Nagelkruid (*Geum macrophyllum*)

Bij Berghuizen, noordelijk van Wapenveld, 202/497. HM. Nieuwe soort voor het district.

Gebogen driehoeksvaren (*Gymnocarpium dryopteris*).

Voorsterbos, in bosgat, op greppelkant op keileem. 189/520. PB. Niet eerder op keileem gevonden in Nederland!

Weidehavikskruid (*Hieracium caespitosum*).

In natuurontwikkelingsgebied bij Veerslootslanden. Tweede vondst van deze soort in het Staphorsterveld. Groeiend naast Oranje havikskruid. 205/514, PKN.

Amerikaanse kruidkers (*Lepidium virginicum*).

Zwolle, Thorbeckegracht. 192/503. TD

Hartgespan (*Leonurus cardiaca*).

Aan rand van voormalig eiland Kraggenburg. 192/518. FLORON/IJac

Landgoed Zonnebergen. 214/481. HG

Drijvend waterweegbree (*Luronium natans*).

In nieuwe leiding op Hessenpoort, MH

Moeraswolfsklauw (*Lycopodium inundatum*)

Op 10 jaar geleden afgegraven deel bij Kuinderplas, o.a. samengroeiend met *Dennenwolfsklauw*. 182/533. PB. Na jaren zeventig niet meer waargenomen in de Noordoostpolder.

Lucerne (*Medicago sativa*).

Een geheel geel exemplaar. Kuinderweg. TvV

Akkerleeuwebek (*Misopates orontium*)

In particulier ontwikkeld natuurgebied bij de Oldenhof (Cadoelerveld). 195/520 WT. De *Akkerleeuwebek* is altijd zeer zeldzaam geweest in onze regio en recent maar op enkele plekken gevonden.

Muursla (*Mycelis muralis*)

Op diverse plaatsen in binnenstad van Zwolle. PB/TD

Parelvederkruid (*Myriophyllum aquaticum*)

In nieuw gegraven leiding binnen het industrieterrein Hessenpoort. 208/505. PB. Een aquarium-exoot, die op meer plaatsen is waargenomen en waarmee we niet blij hoeven te zijn.

Stippelvaren (*Oreopteris limbosperma*)

Kuinderbos; in bosgat op venige grond. Eerste vondst in Flevoland. 182/534 PB

In leiding op grens van landgoederen Den Berg/Den Aalshorst. 214/499. Vooral jonge planten wijzen op recente vestiging. PB

Klein glaskruid (*Parietaria judaica*)

Zwolle, in stoeptuintje en daarbuiten in binnenstad. Buiten Deventer een zeer zeldzame soort in onze regio. 202/503. PB/TD

Smalle beukvaren (*Phegopteris connectilis*)

Diepe greppel tussen landgoederen den Aalshorst en Den Berg. 214/499. PB

Wouw (*Reseda luteola*)

In natuurontwikkelingsgebied bij Oldenhof, op afgegraven grond. 195/520 WT.

Akkerandoorn (*Stachys arvensis*).

Zonnebergen, in akker. 214/480. HG

Vitens terrein St-jansklooster 197/521. NW

Bonte wikke (*Vicia villosa*)

In Zwolle, HB.

Nieuwe publicaties over flora/vegetatie

periode 1 april 2002 - 1 april 2003

Dit overzicht is ongetwijfeld niet volledig. Ik heb alleen die publicaties kunnen opnemen die mij bekend of toegezonden zijn!!!

- Arcadis, 2002. Plan van aanpak soortenbeleid. Provincie Overijssel.
- Berg, L. J. van den & B. te Linde, 2003. Geelsterren in Gelderland. Provincie Gelderland
- Boer, E. de., 2003. Kilometerhok 27.54.12 (omgeving Visvijvers/Kievitsveld bij Emst) in 2002 vergeleken met eerdere inventarisatie. KNNV Epe-Heerde. 13 p.
- Boer, E. de, 2003. Inventarisatie van het Landje van Jonker (Wisselse veen). KNNV Epe-Heerde. 8 p.
- Bremer, P., 2002. De toename van de Pilvaren (*Pilularia globulifera* L.) in Overijssel. *Gorteria* 28: 81 - 88
- , 2002. Een niet eerder in het Kuinderbos waargenomen varensoort. *Varenvaria / Nonnetje* 20: 17 - 21.
- , 2002. De soortenrijke plantengroei in een kilometerhok bij Steenwijk. *De Noordwesthoek* 29: 49 - 64.
- Bremer, P. & A. Smit, 2002. *Linum catharticum* L. (Geelhartje) in Flevoland; een succesvolle Rode Lijst-soort. *Gorteria* 28: 125 - 133.
- Beeuwkes, H., 2002. Nieuws van de KNNV plantenwerkgroep 2002. *Zwols Natuurtijdschrift* 9(4): 117 - 119.
- Beeuwkes, H., 2003. Prikkelraadzones. Ereplaats voor randfiguren. *Zwols Natuurtijdschrift* 10(2): 3 - 5.
- Den, P. ten., P. Bremer, M. Heinen & M. Horsthuis, 2002. De Sallandse Heuvelrug: actuele natuurwaarden in beeld *Rapport milieu-inventarisatie 2002.4*.
- Gerritsen, G., P. Bremer & H. Hazelhorst, 2002. De natuurwaarden van de polder Mastenbroek en de betekenis van de polder voor de omliggende Vogelrichtlijngebieden. Rapportage milieu-inventarisatie 2002.02.
- Maes, B. & P. Bakker, 2002. Soortbeschermingsplan muurplanten
[Met informatie over muurvegetaties in onze regio]
- Tolsma, M.E. & D. Pranger, 2001. Vegetatiekartering Veerslootslanden en Holtenerbroek. Everts & de Vries.
- Waterschap Groot Salland, 2002. Experimenten met natuurvriendelijk onderhoud van taluds in district 4. Evaluatie 1998 - 2001.

Het excursieprogramma voor 2003

In 2003 worden drie zaterdagexcursies gehouden. Daarnaast wordt er voor inventarisatie in de Noordoostpolder (De Wieden) een inventarisatieweekend georganiseerd vanuit FLORON/Leiden. Het weekend vindt plaats van 4 tot 6 juli op Kadoelen. De zaterdag is gericht op de NOP, de zondag op De Wieden.

Zaterdagochtend 24 mei

Excursie naar De Wieden, bezoek aan de Kiersche Wijde. Vertrektijd om 9.30 vanaf Station Meppel. De excursie duurt tot vroeg in de middag. Leiding: Silvia Meijer (038 - 4226888).

Zaterdag 21 juni

Hele dag excursie naar het Hoge Land van Vollenhove, een floristisch nog een beetje wit gebied. Vertrektijd om 9.30 vanaf kerkplein in Vollenhove. De excursie duurt tot in de middag. Proviand mee. Excursieleiding: P. Bremer (038 - 4535753)

Zaterdag 23 augustus

Ochtendexcursie naar Ens en omgeving. De excursie vertrekt om 9.30 vanaf busstation van Ens. Wie vanaf Zwolle mee wil rijden neemt op tijd contact op met de excursieleiding: P. Bremer (038 - 4535753). Er is voor deze excursie geld beschikbaar (€ 45,- per km-hok) als reiskostenvergoeding.

Landelijk Meetnet Flora Aandachtsoorten (LMFa)

Vorig jaar is de financiering stopgezet door de rijksoverheid voor het Landelijk Meetnet Flora-aandachten. Triest maar waar. Dat betekent dat voor 2003 er geen bemensing is in Leiden om het project te trekken. 2003 zou het eerste herhalingsjaar worden voor het meetnet. De uitgelezen kans om het nut van het meetnet aan te tonen. Maar de rijksoverheid vond dat in de afgelopen te weinig meetnetpunten zijn opgenomen en het CBS zag problemen met het berekenen van trends.

De districten hebben echter de vrijheid om met het meetnet verder te gaan. Het voordeel hiervan is dat het materiaal verzameld wordt waarmee kan worden aangetoond dat het LMFa wel bruikbaar is. Ik wil graag in district Beneden IJssel verder gaan en hoop/verwacht dat de medewerkers van 1999 in 2003 hun locaties willen opzoeken. Juist nu de herhaling speelt wordt het leuk (was al leuk...). De vindplaatsen zijn bekend van 1999 en de vraag is; komen de Rode Lijst soorten nog voor en zo ja met welke aantallen?

De mensen die in 1999 meededen zullen apart worden benaderd voor hun bijdrage in 2003.

Aandacht voor bedreigde soorten 2003

FLORON wil ondanks de problemen bij het LMFa in 2003 laten zien dat informatievergaring/monitoring wel het een en ander kan opleveren, bijvoorbeeld een momentopname van soorten. Voor 2003 heeft Leiden een selectie gemaakt van 26 zeldzame en bedreigde plantensoorten, waarvan het doel is in 2003 een compleet en volledig overzicht te maken. Tabel 1 geeft de lijst van soorten die in het district voorkomen. Van deze 26 soorten komen er maar zes in het district voor. Wat de behoefte aan medewerking betreft. Vijf van de zes zijn zo zeldzaam dat we eigenlijk de stand van zaken wel weten of het is in 2003 vrij makkelijk via lokale deskundigen de stand van zaken te achterhalen. De enige wat bewerkelijke soort is de *Spaanse ruiter*. Van deze soort kwamen in 1997/1998 in de Weerribben 18 groeiplaatsen voor. De locaties zijn nauwkeurig gekarteerd door een onderzoeksburo (Everts & de Vries 1999). Maar wie wil de groeiplaatsen (of een aantal) in 2003 controleren en aantallen (bloeiend/ niet bloeiend) nauwkeuriger vastleggen? Een complicatie is wel dat ze alle moeilijk bereikbaar zijn. In de Wieden gaat het om 16 locaties (kartering in 1996 in opdracht van Natuurmonumenten). Hier zijn enkele plekken goed bereikbaar, maar de meeste niet. Wie durft hier het moeras in te gaan? De overige groeiplaatsen laten zich makkelijker karteren of zijn recent al gekarteerd zoals in de Stadsgaten, Veerslootslanden en het Luttenbergven. Dus de plannen van Leiden samengevat. Voor ons district gaat het om een beperkte inspanning. Een vacature bestaat voor het nalopen (of navaren) van de groeiplaatsen in het moerasgebied van Noordwest. De *Spaanse ruiter* bloeit begin - half juni. Na de bloei blijven de uitgebloeide bloeistengels met de hoofdjes nog lang zichtbaar. Waar de *Spaanse ruiter* groeit is steeds sprake van blauwgrasland; in perceeltjes, maar meestal op de ribben die goed te belopen zijn.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Onderzoek
<i>Apium repens</i>	Kruipend moerasscherm	Twee groeiplaatsen in Salland; zijn voldoende gemonitord
<i>Erysimum cheiri</i>	Muurbloem	Van de enige groeiplaats in Kampen heeft Niels Jeurink voor 2002 een Rode Lijst formulier ingevuld
<i>Orobancha rapum-genistae</i>	Grote bremraap	Er is een groeiplaats te Zonnebergen. Plek zal in 2003 worden gecheckt.
<i>Viola persicifolia</i>	Melkviooltje	Groeiplaats in Boetelerveld; recent gedocumenteerd door Loekie van Tweel (Landschap Overijssel)
<i>Cirsium dissectum</i>	Spaanse ruiter	Op verspreide plaatsen in Wieden en Weerribben, nog enkele locaties in het Staphorsterveld en in het Luttenbergerven
<i>Ceterarch offinarum</i>	Schubvaren	Bij Henk Menke in de tuin. Wordt al gemonitord

De overige soorten zijn: *Poppenorchis*, *Rozenkransje*, *Berendruif*, *Groensteel*, *Zweedse kornoelje*, *Zeevenkel*, *Breed wollegras*, *Franjegentiaan*, *Honingorchis*, *Koprus*, *Waterlobelia*, *Vetblad*, *Wilde weit*, *Eenbloemig wintergroen*, *Vliegenorchis*, *Aapjesorchis*, *Herfstschroeforchis*, *Moerasgamander*, *Rijsbes*, *Zinkviooltje*.

De Spaanse ruiter in het district Beneden-IJssel

De *Spaanse ruiter* is bepaald geen algemene soort in het district. Hoewel een distel heeft het een heel andere ecologie dan vele andere distelsoorten. Het groeit niet op akkers of gestoorde plekken maar is beperkt tot het blauwgrasland; een zeldzaam type hooiland dat in de zomer een bruin-zeegroene kleur heeft van de *Blauwe zegge* en het *Pijpestrootje*. De *Spaanse ruiter* is kenmerkend voor de goed ontwikkelde voorbeelden van deze *schraallanden*. Belangrijk is dat de bodem (het gedeelte waarin de wortels groeien) niet verzuurt. Dat kan worden voorkomen als in de winter grondwater tot bovenin de bodem doordringt. Grondwater is altijd iets kalkrijk en voorkomt daarmee de verzuring. Deze verzuring kan ook worden voorkomen als het schraalland bevoeit wordt met kalkrijk oppervlakte water. Belangrijk is dan wel dat het waterpeil niet te hoog is bij het begin van de bevoeiing. Het kalkrijke water kan dan de bovenste decimeters beïnvloeden.

In ons district wordt de soort vooral gevonden in de Kop van Overijssel. In de Weerribben is in 1997/1998 een uitgebreide vegetatiekartering uitgevoerd, waarbij ook alle groeiplaatsen van de *Spaanse ruiter* zijn gekarteerd. Helaas is nagelaten per plek de populatieomvang precies te bepalen. In totaal werd de soort op 18 locaties aangetroffen. In de Wieden zijn bij diverse van de 16 locaties wel tellingen verricht. Per plek varieerde het aantal planten van enkele tientallen tot ca. 250 exemplaren. In de tachtiger jaren kwam de soort nog op enkele plaatsen langs boerensloten voor. Ik heb de soort nog in de polder Laag Zalk gezien, in de Tolhuislanden en Veenenkampen (beide gebieden tussen Zwolle en de Lichtmis). Het ging steeds om enkele exemplaren. In de Tolhuislanden is de soort met het herprofilieren van de bermsloot verdween. In Laag Zalk werd een boerderij verplaatst naar de kavel met *Spaanse ruiter*. De soort zal hier zeker ook verdwenen zijn. Misschien dat nog een paar planten staan in de Veenenkampen maar ik vrees met grote vrees dat ook hier de populatie verdwenen is. Ondertussen lijkt 100 % van de *Spaanse ruiter* in onze regio beperkt tot reservaten (het agrarisch natuurbeheer komt voor deze soort en vele andere soorten dus echt veel te laat.....).

AAN:

Afzender:
FLORON district Beneden IJssel
Roelingsbeek 1
8033 BM Zwolle